

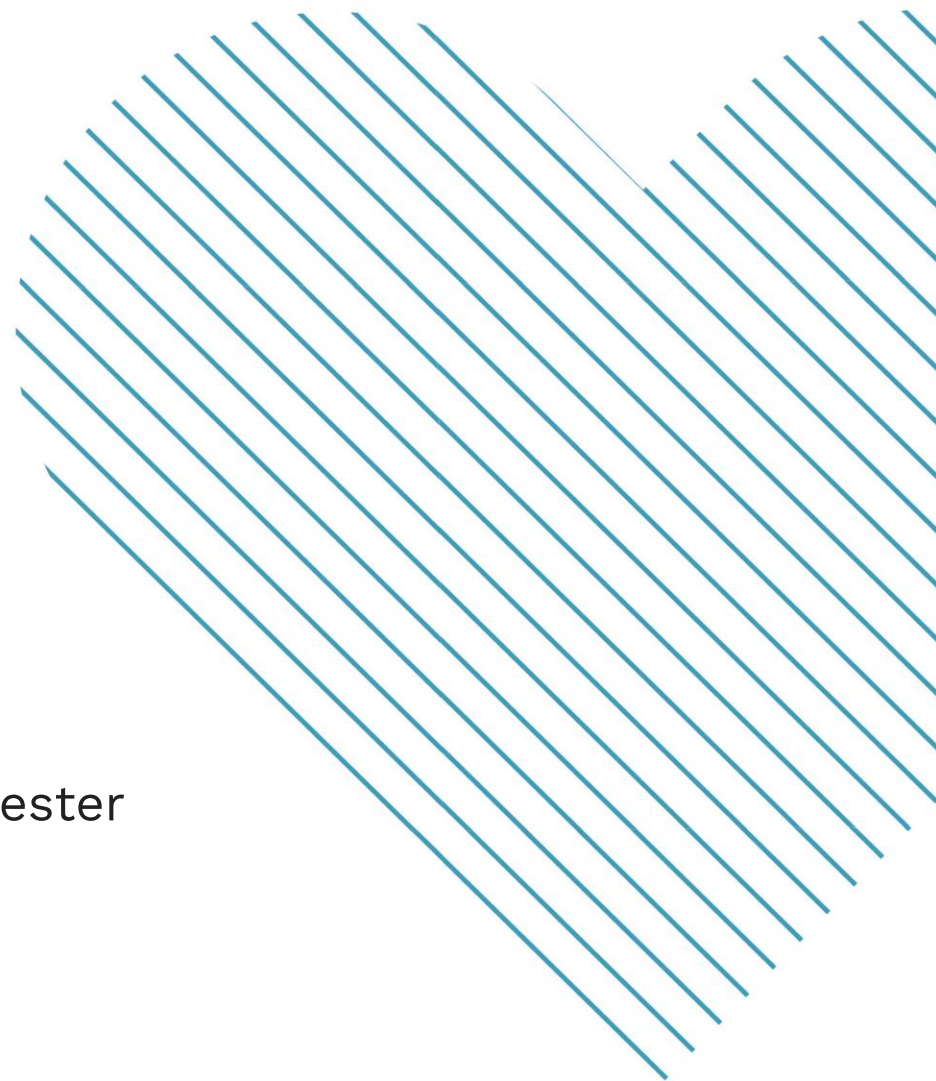

Rettslige rammer for samarbeidet mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten

Helseberedskapskonferansen 21. oktober 2025

Therese Opsahl Holte, Avdeling for helse- og omsorgstjenester

Ann-Kristin Wassvik, Avdeling for helserett

[Forsiden](#)

Rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten

 Rundskriv[Hva er rundskriv? →](#)[1 Om rundskrivet](#)[2 Rettslige rammer for samarbeidet](#)

Søk i rundskriv

1. Om rundskrivet

2. Rettslige rammer for samarbeidet

Frivillig tilbud som supplement til tjenester fra det offentlige

Forsvarlighet og pasient- og brukersikkerhet

Pasient og brukers selvbestemmelse ved frivillige tilbud

Taushetsplikt overfor frivillige

Ansvar for utarbeidelse av rutiner for samarbeid med frivillige organisasjoner

Bakgrunn: Offentlig satsing på frivillighet på helse- og omsorgsfeltet – noen nyere eksempler

Flertallet i vår undersøkelse svarer at frivillige hos dem er blitt bedt om å gjøre oppgaver som går utover deres rolle som frivillig, skriver Siri Hatlen og Marte Eika. På bildet Karianne Skori og hunden Vesla, som en gang i uka besøker beboerne ved Nesbukti sjukeheim i Seljord. En som setter pris på besøket, er Arvid.
Foto: Kjersti Veel Krauss/Røde Kors

Frivillige kan ikke overta offentlig ansvar for eldreomsorg

Fra våre frivillige hører vi stadig oftere at flere forventes å utføre grunnleggende omsorgsoppgaver som etter vår oppfatning hører til kommunens lovpålagte ansvar.

Siri Hatlen

PRESIDENT I RØDE KORS

Marte Eika

LEDER FOR LANDSRÅD OMSORG I RØDE KORS

Forts. bakgrunn

- Helsedirektoratet ønsker å bidra til et godt samarbeid mellom tjenestene og frivilligheten. Vi vet at frivillige organisasjoner og mange frivillige enkeltpersoner ønsker å bidra. Det er viktig å tilrettelegge slik at tjenestene og frivilligheten kan samarbeide på en god og trygg måte.
- Helsedirektoratet har over tid fått mange spørsmål om hvilke regler som gjelder når helse- og omsorgstjenesten samarbeider med frivillige. Spørsmålene gjelder for eksempel den frivilliges oppgaver, tjenestenes ansvar og helsepersonellens taushetsplikt overfor frivillige.

Hva er målet med rundskrivet?

- Målet er at frivilligheten skal kunne supplere og understøtte offentlige tjenester og tilbud på en trygg og forsvarlig måte.
- Helsedirektoratet ønsker gjennom rundskrivet å øke bevisstheten og kunnskapen om hvilke regler og viktige hensyn som gjelder på området.
- Et formål med rundskrivet er at det skal gi et grunnlag for utarbeidelse av lokale rutiner i kommuner og sykehus.

Definisjon av «frivillig»

Personer som bidrar med sin tid, innsats og engasjement uten økonomisk vederlag – enten gjennom en organisasjon eller direkte – til beste for andre enn nære slektninger.

Målgrupper for rundskrivet

- virksomheter i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og i spesialisthelsetjenesten
- private virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester etter avtale med kommunen eller regionalt helseforetak, jf. [helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1 siste ledd](#) og [spesialisthelsetjenesteloven § 2-1a 7. ledd \(lovdata.no\)](#)
- Rundskrivet gir også nyttig informasjon for frivillige organisasjoner og andre med interesse for temaet.

Prosesen med å lage rundskrivet

- Enkel utredning - beskrivelse av utfordringsbildet 2023
- Utkast på høring 2024 - 50 høringsinnspill
- Dialogmøte med utvalgte høringsinstanser januar 2025
- Justeringer av utkast og ledermøtebehandling vår 2025
- Publisering av ferdig rundskriv 21. mai

Kompetanse/fag-miljøer

- Barns Beste
- Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming (NAKU)
- Nasjonalt senter for aldring og helse
- Regionale kompetansesentre for lindrende behandling
- Verdighetssenteret

Bra at
rundskrivet
kommer!

Men det er for
strengt og ikke nok
veiledende!

Stat og kommune

- Akershus universitetssykehus
- Haraldsplass Diakonale sykehus
- Diakonhjemmet sykehus
- Lovisenberg diakonale sykehus
- Sykehuset i Vestfold HF
- St. Olavs hospital
- Finnmarkssykehuset
- KS
- Alver kommune
- Asker kommune
- Bamble kommune
- Bergen kommune
- Halden kommune
- Hå kommune
- Porsgrunn kommune
- Stavanger kommune
- Trondheim kommune
- Ålesund kommune

Foreninger og organisasjoner

- Blå Kors
- Fagforbundet
- Kirkens Bymisjon
- Kreftforeningen
- LHL
- Pensjonistforbundet
- Røde Kors
- Samarbeidsrådet for tro- og livssynssamfunn
- Stiftelsen Diakonova Haraldsplass
- Studieforbundet Funkis
- Ønsketransporten
- Pårørendealliansen
- Norsk forbund for Utviklingshemmede
- Nasjonalforeningen for folkehelsen
- Norske kvinners sanitetsforening
- Frivillighet Norge
- HLF Hørselshemmedes landsforbund
- FFO Viken
- Norges Frivillighetssentraler (NFS)
- Virke

Hovedpunkter i rundskrivet

- **Frivillige tilbud som supplement:** Frivillige kan bidra med aktiviteter og tilbud som øker livskvaliteten for pasienter og brukere, men kan ikke erstatte nødvendige helse- og omsorgstjenester.
- **Selvbestemmelse:** Pasienter og brukere bestemmer selv om de vil motta et frivilligtilbud.
- **Forsvarlighet og sikkerhet:** Helse- og omsorgstjenesten må sikre at frivillige tilbud er forsvarlige og at pasienter og brukere ivaretas på en trygg måte.
- **Taushetsplikt:** Helse- og omsorgspersonellets taushetsplikt gjelder også overfor frivillige, og deling av taushetsbelagt informasjon krever samtykke.
- **Rutiner og samarbeidsavtaler:** I rundskrivet anbefales kommuner og virksomheter i spesialisthelsetjenesten å utarbeid rutiner og samarbeidsavtaler for å sikre forutsigbarhet og trygghet i samarbeidet med frivillige. I rundskrivet gis det eksempler på hva som bør være med i slike rutiner og samarbeidsavtaler.

Frivillighet i krisesituasjoner

- Nødvendig og forsvarlige tjenester som rettslig standard (forarbeidene til hol. § 4-1)
- I krisesituasjoner kan rammene, forutsetningene og behovene endres, og oppgaver som ellers ligger under kommunenes sørge for-ansvar kan måtte løses av frivillige.
- Hvor behovene oppstår kan – og vil – variere med type krise.
 - oppgaver som normalt utføres av helse- og omsorgstjenestens
 - «nye» oppgaver som oppstår som følge av krisen
- Også *regelverket* vil kunne bli midlertidig endret, jf. midlertidig opphevelse av enkelte pasientrettigheter under pandemien.

Frivillighet i krisesituasjoner

- Verken helseberedskapsloven eller –forskriften omtaler frivilligheten direkte.
- I forskrift om krav til beredskapsplanlegging § 4 framgår det at beredskapsplaner skal omfatte bl.a. prosedyrer for ressursdisponering og omlegging av drift ved kriser, katastrofer og krig.
- I Stortingets behandling av totalberedskapsmeldingen ble dette vedtaket fattet: *«Stortinget ber regjeringen sikre at frivillighetens rolle i helseberedskapen styrkes, og at de frivillige organisasjonene integreres i planverk og øvelser.»*
- I høringsnotatet til ny helseberedskapslov skriver HOD at de vil komme tilbake til behov for endringer helseberedskapsforskriften på et senere tidspunkt, og da bl.a. vurdere om det i forskriften bør innføres en plikt til å integrere frivillige organisasjonene i planverk og øvelser eller om slik integrering kan sikres på andre måter.

Spørsmål?

Takk for oppmerksomheten!